

ЗАПОБІГАННЯ КРИМІНАЛЬНИМ ТА АДМІНІСТРАТИВНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ

УДК 343.615.1

DOI <https://doi.org/10.32782/2709-9261-2025-2-14-12>**Журко Даніїл Олександрович,**

аспірант

(Дніпровський державний університет внутрішніх справ, м. Дніпро)

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-9483-0913>

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ТЯЖКУ ШКОДУ ЗДОРОВ'Ю ЗА ПРОЄКТОМ КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

У статті розглянуті питання встановлення кримінальної відповідальності за тяжку шкоду здоров'ю у проєкті КК України. Зазначений проєкт КК пропонує до видів тяжкої шкоди здоров'ю, окрім наявних видів тяжкого тілесного ушкодження, додати такі види, як стерилізація, повна втрата професійної працездатності, зараження особливо небезпечною інфекційною хворобою або інфікування її збудником, непоправне спотворення тіла. У статті наводяться аргументи на користь закріплення у відповідній кримінально-правовій нормі такого виду тяжкої шкоди здоров'ю, як втрата людиною репродуктивної функції, обґрунтовується недоцільність розмежування неправопорушення обличчя та інших частин тіла людини у разі визначення видів тяжкої шкоди здоров'ю, пропонується визнати спричинення тяжкої шкоди здоров'ю на замовлення ознакою, що підвищує тяжкість досліджуваного кримінального правопорушення.

Ключові слова: проєкт Кримінального кодексу, умисел, тяжке тілесне ушкодження, тяжка шкода здоров'ю, обтяжуючі обставини, ознаки, що підвищують тяжкість кримінального правопорушення.

Постановка проблеми. Відповідно до п. 9 Положення про Комісію з питань правової реформи, затвердженого указом Президента України від 07 серпня 2019 р. № 584/2019, у складі Комісії з питань правової реформи, яка є консультативно-дорадчим органом при Президенті України, утворено робочу групу з питань розвитку кримінального права [1]. Цією робочою групою розроблений проєкт Кримінального кодексу України [2] (далі – Проєкт КК). Структура та зміст пропонованої цим проєктом редакції КК України суттєво відрізняється від чинного КК України 2001 р. [3]. Проєкт КК містить Загальну та Спеціальну частини, до складу яких входять дванадцять книг (перші три – до Загальної частини, з четвертої по дванадцятую – до Спеціальної), які, своєю чергою, складаються з розділів та статей. Книга четверта «Кримінальні правопорушення проти людини» включає, зокрема, розділи 4.1. «Злочини проти життя людини» та 4.2. «Кримінальні правопорушення проти здоров'я людини», які містять норми, що встановлюють відповідальність за спричинення смерті людини та шкоди її здоров'ю різного ступеня тяжкості.

Розробники Проєкту КК відійшли від класифікації шкоди здоров'ю людини, яка міститься у чинному КК України (насиленницькі дії, які завдали фізичного болю і не спричинили тілесних ушкоджень, легкі, середньої тяжкості, тяжкі тілесні ушкодження).

Запропонована Проєктом КК класифікація шкоди здоров'ю людини, яка, серед іншого, включає спричинення тяжкої шкоди здоров'ю людини, не набула на сьогодні широкого теоретичного обговорення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанням удосконалення кримінальної відповідальності за суспільно небезпечні діяння проти життя та здоров'я особи присвячені праці В.І. Борисова, В.В. Голіни, І.М. Даньшина, О.М. Джузи, А.П. Закалюка, М.Й. Коржанського, П.С. Матишевського, М.І. Мельника, В.В. Шаблістого, Н.М. Ярмиш та інших учених.

Концептуальні засади Проєкту КК загалом та класифікацію шкоди здоров'ю людини за цим Проєктом зокрема досліджували такі вчені, як П.П. Андрушко, О.С. Бакумов, Ю.В. Баулін, В.М. Бурдін, І.А. Вишневська, О.П. Горюх, Н.О. Гуторова, Н.О. Марчук, В.О. Навроцький, Ю.А. Пономаренко, Є.Л. Стрельцов, М.І. Хавронюк [4].

Метою статті є обґрунтування пропозицій щодо встановлення кримінальної відповідальності за тяжку шкоду здоров'ю у Проєкті КК.

Виклад основного матеріалу. Проєкт КК, як уже зазначалось, містить відмінну від чинного КК України класифікацію шкоди здоров'ю людини. До кримінальних правопорушень, передбачених розділами 4.1. «Злочини проти життя людини» та 4.2. «Кримінальні правопорушення проти здоров'я людини» Проєкту КК, основним

безпосереднім або додатковим безпосереднім об'єктом яких є здоров'я людини, слід віднести: спричинення загибелі плоду людини (ст. 4.1.11), спричинення загибелі плоду людини з необережності (ст. 4.1.12), спричинення тяжкої шкоди здоров'ю (ст. 4.2.6), спричинення значної шкоди здоров'ю (ст. 4.2.7), спричинення суттєвої шкоди здоров'ю (ст. 4.2.8), спричинення тяжкої шкоди здоров'ю з необережності (ст. 4.2.9), тяжке ушкодження плоду людини (ст. 4.2.10), тяжке ушкодження плоду людини з необережності (ст. 4.2.11), штучне переривання вагітності (ст. 4.2.12), примушення або обман з метою штучного переривання вагітності (ст. 4.2.13), статева стерилізація людини внаслідок примушування або обману (ст. 4.2.14), насильство, яке завдало фізичного болю (ст. 4.2.15), спричинення значної шкоди здоров'ю з необережності (ст. 4.2.16) [2].

Як зазначає Н.О. Гурова, шкода здоров'ю людини, відповідно до Проекту КК, може бути суттєвою, значною і тяжкою. Такі розміри шкоди здоров'ю переважно відповідають передбаченим чинним КК видам тілесних ушкоджень: легким, середньої тяжкості й тяжким. Робоча група дійшла висновку щодо необхідності змінити термін «тілесні ушкодження» терміном «шкода здоров'ю» з урахуванням того, що останній є більш широким і охоплює також шкоду здоров'ю, яка не є пошкодженням тіла людини. Окрім зміни термінології, у Проекті КК передбачено ознаки кожного з видів спричинення шкоди здоров'ю, а також внесено окремі уточнення й доповнення [4, с. 189].

Зміст тяжкої шкоди здоров'ю за Проектом КК розкритий у п. 3 ч. 1 ст. 1.1.4 «Розміри шкоди здоров'ю»: а) втрата органу тіла чи його функції, б) каліцтво статевого органу чи стерилізація, в) стійкий розлад психіки, г) розлад здоров'я, поєднаний зі стійкою втратою загальної працездатності понад 33 відсотки чи повною втратою професійної працездатності, д) зараження особливо небезпечною інфекційною хворобою або інфікування її збудником, е) переривання вагітності, є) непоправне спотворення обличчя чи тіла або ж) реальна небезпека для життя людини в момент спричинення шкоди здоров'ю [2].

Наведений перелік видів тяжкої шкоди здоров'ю є ширшим за наявний перелік тяжких тілесних ушкоджень, закріплений ч. 1 ст. 121 КК України. Так, Проект КК, на відміну від чинного КК України, закріплює такі її види, як стерилізація, повна втрата професійної працездатності, зараження особливо небезпечною інфекційною хворобою або інфікування її збудником, непоправне спотворення тіла.

Видається, що таке розширення є лише частково виправданим. Так, стерилізація (позбавлення людини репродуктивної функції) розширює такий закріплений чинним КК України вид тяжкого тілесного ушкодження, як каліцтво статевих органів, яке також призводить до втрати людиною репродуктивної функції. Цей вид тяжкого тілесного ушкодження був включений до диспозиції ст. 121 КК України Законом України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами» від 6 грудня 2017 р. [5].

Пункт «г» ст. 7 Римського статуту Міжнародного кримінального суду до злочинів проти людяності відносить, зокрема, примусову стерилізацію [6].

Як зазначає І. Олійник, законодавець продовжує шукати оптимальні форми визначення тяжких тілесних ушкоджень, про що свідчать зміни до ст. 121 КК України,

пов'язані з віднесенням до тяжких тілесних ушкоджень такого зовнішнього впливу на тіло потерпілого, яке супроводжується каліцтвом статевих органів [7, с. 213].

Разом із тим формулювання вищезазначеного виду тяжкої шкоди здоров'ю (каліцтво статевого органу чи стерилізація), на наш погляд, доцільно сформулювати у більш загальній формі. Так, наприклад, КК Республіки Польща у § 1 ст. 156, яка передбачає відповідальність за спричинення тяжких тілесних ушкоджень, зазначає: «Хто спричиняє тяжке тілесне ушкодження у вигляді: 1) позбавлення людини зору, слуху, мови, репродуктивної функції; 2) іншого тяжкого каліцтва, тяжкої невиліковної чи тривалої хвороби, хвороби, що реально загрожує життю, хронічного психічного захворювання, постійної повної або значної професійної непрацездатності або постійного, істотного спотворення чи деформації тіла, – карається позбавленням волі на строк не менше трьох років» [8, с. 367]. Тобто законодавець Польщі для визначення одного з видів тяжкого тілесного ушкодження використовує таке широке поняття, як позбавлення людини репродуктивної функції.

Підпункт «д» пункту 2.1.4 Правил судово-медичного визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень, затверджених наказом МОЗ України від 17.01.95 р. № 6 (далі – Правила), втрату репродуктивної здатності визначає як втрату здатності до злягання чи втрату здатності до запліднення, зачаття та дітородіння (розродження) [9].

На наш погляд, каліцтво статевого органу та стерилізація – види шкоди здоров'ю людини, які охоплюються поняттям «втрата репродуктивної функції» та не потребують окремого закріплення у відповідній статті КК України.

Повна втрата професійної працездатності як вид тяжкого тілесного ушкодження не закріплений чинним КК України. Не визначається цей вид і Правилами, у яких міститься тільки зміст такого поняття, як розлад здоров'я, поєднаний зі стійкою втратою працездатності не менш ніж на одну третину. На сьогодні визначення ступеня втрати професійної працездатності врегульоване Порядком встановлення ступеня стійкої втрати професійної працездатності в рамках проведення оцінювання повсякденного функціонування особи, затвердженим наказом Міністерства охорони здоров'я України від 05 червня 2012 р. № 420 (в редакції наказу Міністерства охорони здоров'я України від 10 грудня 2024 р. № 2067) [10].

Як уже зазначалось, кримінальна відповідальність за повну втрату професійної працездатності чинною редакцією ст. 121 КК України не передбачена. У навчальній літературі висловлювалась думка, що втрата професійної працездатності як вид тяжкого тілесного ушкодження може братися до уваги, якщо умисел винного був спрямований спеціально на позбавлення її потерпілого [11, с. 50].

На наш погляд, зазначена точка зору відповідає ступеню суспільної небезпечності такого діяння, проте не узгоджується зі змістом диспозиції ч. 1 ст. 121 КК України. Виходячи з диспозиції ст. 4.2.6 Проекту КК форма вини у вигляді умислу (як прямого, так і непрямого) стосується всіх видів тяжкої шкоди здоров'ю, визначених Проектом КК. Тобто у разі коли одна особа умисно спричиняє іншій особі тілесні ушкодження і при цьому не обізнана про наявну у потерпілого професію чи спеціальність, то спричинення тяжкої шкоди здоров'ю не може визначатись за ознакою повної втрати професійної працездатності. Такий же підхід стосується і спричи-

нення тяжкої шкоди здоров'ю з необережності, відповідальність за яке передбачається ст. 4.2.9 Проекту КК. За відсутності обізнаності винної особи щодо професії та спеціальності потерпілого відповідальність за спричинення тяжкої шкоди здоров'ю за ознакою повної втрати професійної працездатності виключається.

З приводу визнання тяжкою шкодою здоров'ю потерпілого зараження особливо небезпечною інфекційною хворобою або інфікування її збудником ми погоджуємось з позицією Н.О. Гурової, яка зазначає, що таке формулювання усуває дискримінацію людини з певним захворюванням залежно від стану здоров'я. З тих самих причин розробники Проекту КК відмовились і від карантності зараження венеричною хворобою, тим паче, що чинний класифікатор хвороб не містить такого поняття, використовуючи термін «хвороба, що передається переважно статевим шляхом». Більшість цих хвороб у сучасних умовах не потребують тривалого або складного лікування, у разі ж інфікування хворобою, яка є особливо небезпечною для людини, діяння особи кваліфікуватимуться залежно від суб'єктивної сторони за ст. 4.2.6 або 4.2.9 Проекту КК [4, с. 190–191].

Непоправне спотворення тіла – ще один з видів тяжкої шкоди здоров'ю людини, визначений п. 3 ч. 1 ст. 1.1.4 Проекту КК, який не охоплюється чинним поняттям тяжкого тілесного uszkodження. За своїм змістом цей вид тяжкої шкоди здоров'ю людини є розширеною версією непоправного знівечення обличчя – виду тяжкого тілесного uszkodження, визначеного ч. 1 ст. 121 КК України.

Згідно з п. 2.1.8 Правил судово-медичний експерт не кваліфікує uszkodження обличчя як знівечення, оскільки це поняття не є медичним. Він визначає вид uszkodження, його особливості і механізм утворення, встановлює, чи є це uszkodження виправним або не виправним. Під виправністю uszkodження належить розуміти значне зменшення вираженості патологічних змін (рубця, деформації, порушення міміки тощо), з часом чи під дією нехірургічних засобів. Коли ж для усунення необхідне оперативне втручання (косметична операція), то uszkodження обличчя вважається не виправним [9].

Касаційний кримінальний суд Верховного Суду України зазначив, що, згідно із загальноприйнятими уявленнями про вигляд людини, обличчям є передня частина голови людини, яка виражає її зовнішність, індивідуальність, що за допомогою міміки (руху м'язів обличчя) відображає внутрішній душевний стан, настрої, переживання людини. Знівеченням обличчя вважається тоді, коли воно має неприємний, огидливий вигляд, не властивий нормальному людському обличчю [12].

Отже, непоправне спотворення тіла також не є медичним поняттям. Для визнання цієї шкоди здоров'ю людини тяжкою слід використовувати етичні критерії, тобто визначати, чи мають спричинені тілу uszkodження неприємний, огидливий вигляд, не властивий нормальному людському тілу.

У зв'язку з цим виникає питання, чи має значення, яка частина тіла людини була спотворена – обличчя, рука, нога, спина чи якась інша. Тому видається зайвим розмежування обличчя та інших частин тіла людини у разі визначення тяжкої шкоди здоров'ю.

Згідно зі ст.ст. 4.2.4 та 4.2.5 Проекту КК до ознак, що підвищують тяжкість злочинів проти здоров'я людини загалом і спричинення тяжкої шкоди здоров'ю зокрема, належать: 1) вчинення щодо особливо уразливої людини (підвищують на два ступеня); 2) щодо уразливої людини; 3) близької людини або колишнього подружжя; 4) людини (чи близької їй людини) у зв'язку

зі здійсненням нею службових повноважень чи виконанням професійних обов'язків, виконанням нею юридичного обов'язку або використанням її суб'єктивного права в публічних інтересах; 5) у складі простої групи; 6) з використанням службових повноважень чи професійних обов'язків або пов'язаних із ними можливостей; 7) із застосуванням зброї або небезпечного предмета; 8) загальнонебезпечним способом; 9) шляхом застосування до людини жорстокого, нелюдського або такого, що принижує її гідність, поводження; 10) у присутності малолітньої дитини, яка розуміла обставини та значення вчиненого діяння; 11) з метою приховати інший злочин чи полегшити його вчинення; 12) з мотиву належності до певної соціальної групи (підвищують на один ступінь) [2].

Чинний КК України у ч. 2 ст. 121 передбачає такі обставини, що обтяжують вчинення умисного тяжкого тілесного uszkodження: 1) способом, що має характер особливого мучення; 2) групою осіб; 3) з метою залякування потерпілого або інших осіб; 4) з мотивів расової, національної або релігійної нетерпимості; 5) на замовлення; 6) таке, що спричинило смерть потерпілого [3].

Порівняння наведених обтяжуючих умисне тяжке тілесне uszkodження обставин з Проектом КК дозволяє сформулювати такі висновки. Перша з цих обставин за змістом охоплюється такою ознакою, передбаченою Проектом КК, як шляхом застосування до людини жорстокого, нелюдського або такого, що принижує її гідність, поводження. Ознаки, що передбачають вчинення аналізованих кримінальних правопорушень групою осіб, є фактично тотожними. Мотиви расової, національної або релігійної нетерпимості охоплюються поняттям мотиву належності до певної соціальної групи.

З чинних обставин, що обтяжують умисне тяжке тілесне uszkodження (ч. 2 ст. 121 КК України), у Проекті КК відсутні такі як вчинення з метою залякування потерпілого або інших осіб, на замовлення, та таке, що спричинило смерть потерпілого.

Що стосується спричинення тяжкої шкоди здоров'ю з метою залякування потерпілого або інших осіб, то така ознака, на наш погляд, може виступати складником готування до іншого кримінального правопорушення або ж бути ознакою кримінальних правопорушень проти власності, передбачених ст.ст. 6.1.4–6.1.9, 6.1.11–6.1.16 Проекту КК, а тому визнання її обтяжуючою спричинення тяжкої шкоди здоров'ю обставиною є недоцільним.

Спричинення смерті з необережності унаслідок спричинення умисної тяжкої шкоди здоров'ю також обґрунтовано не визнається ознакою, що підвищує тяжкість злочинів проти здоров'я людини загалом і тяжкої шкоди здоров'ю зокрема, оскільки кваліфікується за ст. 4.1.6 «Спричинення смерті з необережності» Проекту КК.

Окремої уваги заслуговує питання доцільності визнання ознакою, що підвищує тяжкість спричинення тяжкої шкоди здоров'ю, вчинення такого діяння на замовлення. На наш погляд, ця ознака суттєво збільшує ступінь суспільної небезпечності умисного спричинення тяжкої шкоди здоров'ю, оскільки сприяє розвитку професійної насильницької злочинності, виступає однією з її детермінант.

Висновки. У Проекті КК пропонується дещо відмінна від чинної класифікації тяжких тілесних uszkodжень класифікація тяжкої шкоди здоров'ю людини, зокрема, додаються такі види, як стерилізація, повна втрата професійної працездатності, зараження особливо небезпечною інфекційною хворобою або інфікування її збудником, непоправне спотворення тіла.

Видається доцільним закріплення у відповідній кримінально-правовій нормі такого виду тяжкої шкоди здоров'ю, як втрата людиною репродуктивної функції, замість каліцтва статевого органу та стерилізації.

Крім того, видається зайвим розмежування неправопорушення обличчя та інших частин тіла людини у разі визначення видів тяжкої шкоди здоров'ю, оскільки обличчя є частиною тіла людини.

Замовне спричинення тяжкої шкоди здоров'ю суттєво збільшує ступінь суспільної небезпечності цього діяння, оскільки сприяє розвитку професійної насильницької злочинності, виступає однією з її детермінант, а тому доцільним видається виокремлення ознаки «вчинення на замовлення» як такої, що підвищує тяжкість досліджуваного кримінального правопорушення.

Список використаних джерел

1. Питання Комісії з питань правової реформи : Указ Президента України від 07 серпня 2019 р. № 584/2019. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/5842019-28949> (дата звернення: 29.05.2025).
2. Текст проекту нового Кримінального кодексу України. URL: <https://newcriminalcode.org.ua/criminal-code> (дата звернення: 29.05.2025).
3. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05 квітня 2001 р. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 29.05.2025).
4. Проект нового Кримінального кодексу України: передумови розробки, концептуальні засади, основні положення : монографія / Андрушко П. П., Бакумов О. С., Баулін Ю. В., Бурдін В. М., Вишнеvsька І. А., Горох О. П., Гуророва Н. О., Марчук Н. О., Навроцький В. О., Пономаренко Ю. А., Стрельцов Є. Л., Хавронюк М. І. ; за заг. ред. Ю. В. Бауліна, М. І. Хавронюка. Київ : Компанія ВАІТЕ. 494 с.
5. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами : Закон України від 6 грудня 2017 р. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2227-19#n37> (дата звернення: 29.05.2025).
6. Римський статут Міжнародного кримінального суду. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text (дата звернення: 29.05.2025).
7. Олійник І. Кримінальна відповідальність за умисне тяжке тілесне ушкодження: історико-правовий екскурс. *Новітні кримінально-правові дослідження. Альманах наукових праць* / за ред. Є. Л. Стрельцова, О. В. Козаченка, О. М. Мусиченко. Миколаїв : МПН НУ «ОЮА», 2021. С. 208–213.
8. Шуп'яна М. Ю. Кримінальна відповідальність за тяжке тілесне ушкодження у Республіці Польща. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 7. С. 366–369.
9. Правила судово-медичного визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень, затверджені наказом МОЗ України від 17.01.95 р. № 6. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0255-95#Text> (дата звернення: 29.05.2025).
10. Порядок встановлення ступеня стійкої втрати професійної працездатності в рамках проведення оцінювання повсякденного функціонування особи, затверджений наказом Міністерства охорони здоров'я України від 05 червня 2012 р. № 420 (в редакції наказу Міністерства охорони здоров'я України від 10 грудня 2024 р. № 2067). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1932-24#Text> (дата звернення: 29.05.2025).
11. Кримінальне право України: Особлива частина : підручник / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін. ; за ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. Харків : Право, 2010. 608 с.
12. Постанова Касаційного кримінального суду Верховного Суду України від 29.11.2018 р. у справі № 711/9623/16-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/78326878> (дата звернення: 29.05.2025).

References

1. Pytannya Komisiyi z pytan pravovoyi reformy: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 07 serpnia 2019 r. № 584/2019 [Questions of the Commission on Legal Reform: Decree of the President of Ukraine dated August 7, 2019 No. 584/2019]. Retrieved from: <https://www.president.gov.ua/documents/5842019-28949> (data zvernennia: 29.05.2025) [in Ukrainian].
2. Tekst proyektu novoho Kryminalnoho kodeksu Ukrainy [Draft of the new Criminal Code of Ukraine]. Retrieved from: <https://newcriminalcode.org.ua/criminal-code> (data zvernennia: 29.05.2025) [in Ukrainian].
3. Kryminalnyy kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 05 kvitnya 2001 r. [Criminal Code of Ukraine: Law of Ukraine dated April 5, 2001]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (data zvernennia: 29.05.2025) [in Ukrainian].
4. Proyeckt novoho Kryminalnoho kodeksu Ukrainy: peredumovy rozrobky, kontseptualni zasady, osnovni polozhennya: monohrafiya / Andrushko P. P., Bakumov O. S., Baulin Y. V., Burdin V. M., Vyshnevskaya I. A., Horokh O. P., Hutorova N. O., Marchuk N. O., Navrotsky V. O., Ponomarenko YU. A., Streltsov Y. L., Khavronyuk M. I.; za zah. red. Y. V. Baulina, M. I. Khavronyuka [The draft of the new Criminal Code of Ukraine: prerequisites for development, conceptual principles, main provisions: monograph / Andrushko P. P., Bakumov O. S., Baulin Y. V., Burdin V. M., Vyshnevskaya I. A., Gorokh O. P., Gutorova N. O., Marchuk N. O., Navrotsky V. O., Ponomarenko Y. A., Streltsov E. L., Khavronyuk M. I.; ed. Y. V. Baulin, M. I. Khavronyuk]. Kyiv : VAITE Company. 494 p. [in Ukrainian].
5. Pro vnesennya zmin do Kryminalnoho ta Kryminalnoho protsesualnoho kodeksiv Ukrainy z metoyu realizatsiyi polozhen Konventsii Rady Yevropy pro zapobihannya nasyilstvu stosovno zhinok i domashnomu nasyilstvu ta borotbu z tsymy yavyschamy: Zakon Ukrainy vid 6 hrudnya 2017 r. [On Amendments to the Criminal and Criminal Procedure Codes of Ukraine in Order to Implement the Provisions of the Council of Europe Convention on Preventing and Combating Violence against Women and Domestic Violence: Law of Ukraine of December 6, 2017]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2227-19#n37> (data zvernennia: 29.05.2025) [in Ukrainian].
6. Rymskyi statut Mizhnarodnoho kryminalnoho sudu [Rome Statute of the International Criminal Court]. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text (data zvernennia: 29.05.2025) [in Ukrainian].
7. Oliynyk, I. (2021). Kryminalna vidpovidalnist za umysne tyazhke tilesne ushkodzhennya: istoryko-pravovyy ekskurs [Criminal liability for intentional grievous bodily harm: a historical and legal excursion]. *Latest criminal and legal studies*.

Almanac of scientific works / edited by E. L. Streltsova, O. V. Kozachenko, O. M. Musychenko. Mykolaiv : MIP NU «OYA». Pp. 208–213 [in Ukrainian].

8. Shupyana, M. Y. (2022). Kryminalna vidpovidalnist za tyazhke tilesne ushkodzhennya u Respublitsi Polshcha [Criminal liability for grievous bodily harm in the Republic of Poland]. *Legal Scientific Electronic Journal*. No. 7. Pp. 366–369 [in Ukrainian].

9. Pravyly sudovo-medychnoho vyznachennya stupenya tyazhkosti tilesnykh ushkodzen, zatverdzeni nakazom MOZ Ukrainy vid 17.01.95 r. № 6 [Rules for forensic medical determination of the severity of bodily injuries, approved by order of the Ministry of Health of Ukraine dated 17.01.95. No. 6]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0255-95#Text> (data zvernennia: 29.05.2025) [in Ukrainian].

10. Poryadok vstanovlennya stupenya stiykoyi vtraty profesynoyi pratsezdatsnosti v ramkakh provedennya otsynuyannya povsyakdennoho funktsionuvannya osoby, zatverdzenyy nakazom Ministerstva okhorony zdorovya Ukrainy vid 05 chervnya 2012 r. № 420 (v redaktsiyi nakazu Ministerstva okhorony zdorovya Ukrainy vid 10 hrudnya 2024 r. № 2067) [The procedure for establishing the degree of permanent loss of professional capacity within the framework of assessing a persons' daily functioning, approved by Order of the Ministry of Health of Ukraine dated June 5, 2012 No. 420 (as amended by Order of the Ministry of Health of Ukraine dated December 10, 2024. No. 2067)]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1932-24#Text> (data zvernennia: 29.05.2025) [in Ukrainian].

11. Kryminalne pravo Ukrainy: Osoblyva chastyna: pidruchnyk (2010). [Criminal Law of Ukraine: Special Part: Textbook] Y. V. Baulin, V. I. Borisov, V. I. Tyutyugin and others; edited by V. V. Stashis, V. Y. Tatsiy]. Kharkiv : Pravo. 608 p. [in Ukrainian].

12. Postanova Kasatsynoho kryminalnoho sudu Verkhovnoho Sudu Ukrainy vid 29.11.2018 r. u spravi № 711/9623/16-k [Resolution of the Cassation Criminal Court of the Supreme Court of Ukraine dated November 29, 2018 in case No. 711/9623/16-k]. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/78326878> (data zvernennia: 29.05.2025) [in Ukrainian].

Zhurko Daniil,

Postgraduate Student

(Dnipro State University of Internal Affairs, Dnipro)

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-9483-0913>

CRIMINAL LIABILITY FOR GRAVE HARM TO HEALTH UNDER THE DRAFT OF CRIMINAL CODE OF UKRAINE

The article considers the issues of establishing criminal liability for serious harm to health in the draft of Criminal Code of Ukraine, developed by the working group on the development of criminal law of the Commission on Legal Reform, which is an advisory and consultative body under the President of Ukraine. Book Four “Criminal Offenses against Human Beings” of the draft of Criminal Code of Ukraine includes, in particular, sections 4.1. “Crimes against human life” and 4.2. “Criminal Offenses against human health”, which contain norms establishing liability for causing human death and harm to human health of varying severity. The draft of Criminal Code of Ukraine proposes a classification of serious harm to human health that is somewhat different from the current classification of serious bodily harm, in particular, it adds such types as sterilization, complete loss of professional capacity, infection with a particularly dangerous infectious disease or infection with its pathogen, and irreparable disfigurement of the body. It is considered appropriate to establish in the relevant criminal law such a type of grave harm to health as the loss of a person's reproductive function instead of genital mutilation and sterilization. In addition, it is considered unnecessary to distinguish between irreparable disfigurement of the face and other parts of the human body when determining the types of grave harm to health, since the face is a part of the human body. The commission of serious harm to health significantly increases the degree of public danger of this act, as it contributes to the development of professional violent crime and is one of its determinants, and therefore it seems appropriate to single out the feature of “committing to order” as one that increases the severity of the criminal offense under investigation.

Key words: draft of Criminal Code, intent, serious bodily injury, serious harm to health, aggravating circumstances, signs that increase the severity of a criminal offense.